

TĖVIŠKĖS AIDAI

Nr 3 (1788) 1992 m. sausio mėn. 28 d.

XXXVII METAI

Melbourne

Vyskupas kankinys Vincentas Borisevičius

Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti (Jn 15, 13)

Prieš 45 metus apkaltintas „liaudies priešu“ buvo nužudytas (1946 11 18) Telšių vyskupas Vincentas Borisevičius. Kur palaidotas - nežinoma 1989 metais pripažintas nekaltu.

Vyskupas V. Borisevičius buvo nepaprastai pamaldus, nuolankus, pasiaukojęs Dievui ir Bažnyčiai, mylėjo Dievą ir artimą. Savo gyvenimą jis apvainikavo kankinyse už tikėjimą ir tėvynę ir tapo vienu iš pirmųjų Lietuvos kankinių.

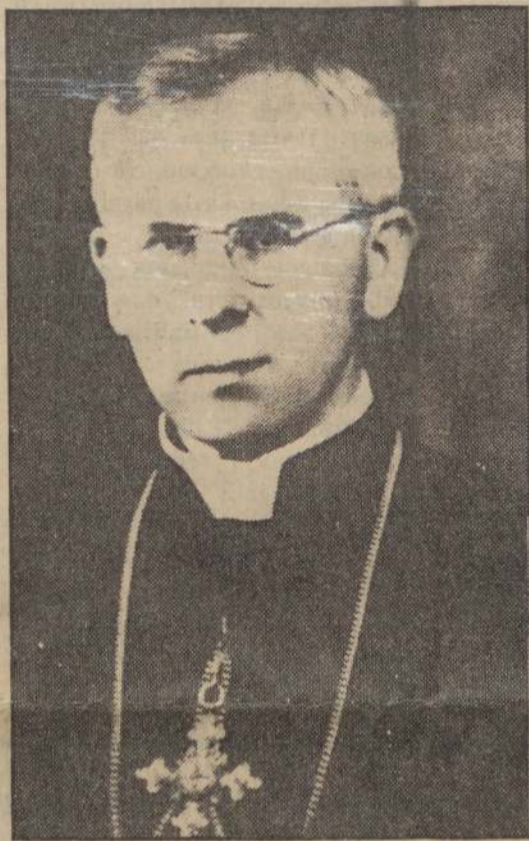
„Katalikų pasaulis“ (1991, Nr. 8) išspausdino Telšių vyskupo Antano Vaičiaus kreipimąsi į Lietuvos ir išeivijos kunigus bei pasauliečius. Prašoma kuo skubiau atsiliiepti ką nors žinančius apie vyskupą Vincentą Borisevičių arba galinčius nurodyti, kas jį pažinojo, šiuo adresu: 5610 Telšiai, Katedros 4, Telšių vyskupijos kurija. Yra gautas Šv. Sosto leidimas pradėti vyskupo Vincento Borisevičiaus kanonizacijos bylą ir jau renkamos žinios apie jo šventumą.

Medžiagos apie vyskupo V. Borisevičiaus gyvenimą ir darbus nedaug. Pagrindinis šaltinis - Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos (LKMA) leidinys - Andriaus Baltinio „Vyskupo Vincento Borisevičiaus gyvenimas ir darbai“ (Roma, 1975 m.). Šį veikalą labai reikėtų išleisti ir Lietuvoje.

V. Borisevičius gimė 1887 m. lapkričio 23 d. Vilkaviškio apskr., Paežerių valsč., Bebrininkų kaime. Mokėsi Šunskų pradžios mokykloje, Petrapilio šv. Kotrynos berniukų gimnazijoje, Seinų kunigų seminarijoje. Fribūre (Šveicarija) 1919 m. pašventintas kunigu. Grįžo į Lietuvą ir 1913 m. paskirtas Suvalkų Kalvarijos vikaru bei kalėjimo kapelionu. Per karą buvo nublokštas į Rusiją, kur kapelionavo gimnazijose, priklausė katalikiškoms organizacijoms. 1918 m. grįžo į Lietuvą ir dirbo Marijampolės gimnazijos kapelionu. 1922 m. Seinų vyskupijos kunigų seminarijoje Gižuose dėstė moralinę ir pastoralinę teologiją. 1926 m. - Telšių vyskupijos kurijos kancleris ir Kunigų seminarijos rektorius, moralinės teologijos dėstytojas. 1928 m. popiežius Pijus XI suteikė jam prelado titulą. 1940 m. vasario 3 d. popiežius Pijus XII paskyrė jį Telšių vyskupu.

Vyskupas V. Borisevičius 1945 m. gruodžio 18 d. buvo areštuotas. Lietuvos vyskupai stengėsi išlaisvinti vyskupą, tačiau veltui.

Teisme dalyvavo 12 vyskupo pakviestų liudytojų žydu. Jie

1944 m.

patvirtino, kad vyskupas juos išgelbėjo nuo mirties ir globojo sunkiais laikais. Teismas po trumpo pasitarimo paskelbė sprendimą: mirtis sušaudant. Vyskupas buvo ramus, nesijaudino. Jo paskutinis žodis buvo: „Esu nekaltas“. Vienas iš liudytojų tyliai pasakė: „Tas žmogus nebijo mirti“.

Kartu kalėjusių prisiminimuose vyskupas visada būvęs nepaprastai nuoširdus, gera linkintis, gailėstingas. Gavęs menką siuntinėį (nes didelių neduodavo), dalijosi su kitais. Buvo kantrus, grįžęs iš tardytojo, dar padrašindavo kitus nenusiminti. Buvo mušamas, kentėjo daug, buvo labai sutinusios kojos. Visada vilkėjo sutaną, buvo nepalūžęs, tiesus, labai ramus.

Tačiau renkant žinias apie vyskupą, būtina atkreipti dėmesį į netolimo ateistinio laikotarpio spaudoje paskelbtus straipsnius.

Dėmesio Mažosios Lietuvos likimui

VLIKo atstovų suvažiavimas Chicagoje šių metų lapkričio 1-3 dienomis nusprendė, kad su Lietuvos nepriklausomybės atstatymu jo veikla baigiasi. Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio pozicija yra, kad Mažoji Lietuva dar nėra išlaisvinta ir todėl Lietuvos nepriklausomybė yra tik dalinė. Šio sąjūdžio VLIKo seimo atstovai Algis A. Regis, Kurtas Vėlius ir Ramūnas Buntinas VLIKo seime kreipėsi į prezidiumą ir VLIKo tarybos organizacijų atstovus specialiu pareiškimu,

Pavyzdžiui, 1988 m. „Minties“ leidykla išleido knygą „Išdavystė“ (knygos sudarytojas ir pratarmės autorius A. Strumskis), kurioje perspausdinti straipsniai daugiausia iš „Tiesos“. Straipsnyje „Slaptosios vyskupo gyvenimo pusės“ (autorius Vytautas Zeimantas, „Tiesa“ 1988 01 19-20) vyskupas Vincentas Borisevičius parodytas kaip aktyvus baltojo teroro organizatorius, piešiamas labai juodomis spalvomis. Straipsnio pabaigoje rašoma: „Masinių žmonių žudynių talkininkas, hitlerininkų diversantų bendrininkas, nacionalistinių ginkluotų gaujų talkininkas... Toks buvo vyskupas Vincentas Borisevičius. Tik tokį jį

mena Žemaitija, visa Lietuva. Ir jokios ponų iš „Ameriko balso“ liaupsės nenubalins jo juodo veido“. Be to, minėtos knygos kituose straipsniuose (perspausdintuose iš įvairių „Tiesos“ numerių) surašyti kaltinimai kunigui Alfonsui Svarinskui (A. Strumskis. Nuteistas už įstatymų pažeidimus, „Tiesa“, 1983 05 07), kunigui Sigitui Tamkevičiui (St. Mockuvienė. Vienoje rankoje rožančius, kitoje - vėzdas, „Tiesa“, 1983 12 03), kunigui Antanui Šeškevičiui, vienuolei Nijolei Sadūnaitei) A. Caikovskis. Didelio formato sunkus vokas, „Tiesa“, 1988 01 10, 12-16) ir kitiems dvasininkams bei pasauliečiams, kurie buvo neteisti kaip „liaudies priešai“, o vėliau pripažinti nekaltais. Minėta knyga išleista 10 000 egz. tiražu, taigi plačiai paplitusi. Suprantama, jai reikės atsižvelgti vyskupo kanonizacijos

reikalavimai dėmesio Mažosios Lietuvos likimui.

Gerbiamieji:

Esame liudininkai Mažosios Lietuvos tautinio genocido. Ji tragiškai baigia savo genties esimą, palikdama gyva tik kalbiniais ir kultūriniais paminklais bei jų kūrėjų ir kovotojų kapais Nemuno ir Priegliaus krantuose.

Tas kraštas tačiau yra mūsų tautos gyvenimo erdvė, skirta lietuvių tautai nuo neatmenamų amžių. Sielodamiesi Lietuvos

NEJKAINOJAMA PAGALBA

Nejkainojama galima pavadinti labdarą, kurią Lietuvai teikia JAV Jeilio universiteto medicinos mokyklos klinikų profesorius Kristaps J. Keggi. Vakar jis padarė dvi paskutines nemokamos kojų sąnarių operacijas Vilniaus universitetinės greitosios pagalbos ligoninės pacientams.

Prieš dvi savaites K.J. Keggi šiose klinikose padarė dvylika labdarinių operacijų.

Profesorius čia atvyko pagal pasikeitimo medicinos specialistais Fergiusono programą ir padarė jau apie 100 klubo sąnario operacijų buvusioje Sovietų Sąjungoje ir Baltijos respublikose.

K.J. Keggi JAV įkūrė Ortopedijos fondą labdaringsoms operacijoms.

Kaip pasakė svečias, Lietuvoje yra daug puikių ortopedijos specialistų, chirurgų, bet nėra nei gerų instrumentų, nei preparatų. Vienas sąnario protezas JAV kainuoja 3000 dolerių, nekalbant apie pačią operaciją, priežiūrą, reabilitaciją ir t.t. Todėl vien labdara ilgai neišsiversite. Viskas turi įgyti komercinį pagrindą.

Reikia steigti ligonių kasas, šalpos fondus, kad žmonės remtų vieni kitus.

Rygoje jau įsteigta medicinos komercijos firma „Riga-American LTD“, kurios prezidentas Ronaldas N.Woodas taip pat yra atvykęs į universitetinę greitosios pagalbos ligoninę. Jo tikslas - užmegzti komercinius ryšius su Lietuvos medikais.

Tomas Srėbalius
(„Liet. Aidai“ Nr. 244)

byloje, t.y. parodyti tiesą. Galbūt minėtų straipsnių autoriai dabar yra kitokios nuomonės? Juk rašyta vulgariojo ateizmo laikais. Geriausia būtų, jei patys autoriai apie tai parašytų spaudoje. Juk šiuo metu, anot Švento Rašto žodžių, „dabar palankus metas, dabar išganymo diena!“ (2 kor 6,2).

Turime fašizmo lagerių kankinių, kurie paskelbti šventaisiais. Tai kunigas Maksimalijonas, Marija Kolbė, filosofė Edita Štein. Pagrįstai laukiame, kad ir komunistinio teroro kankiniai bus paskelbti šventaisiais. Esame įsitikinę, kad, be vyskupo Vincento Borisevičiaus pirmiausia jais turėtų būti vyskupas Pranas Ramanauskas, arkivyskupas Mečislovas Reinis, arkivyskupas Teofilus Matulionis, kitų tautų kankiniai. Filosofai gyvena knygose, šventieji amžinai lieka žmonių širdyse.

Juozas Tonkūnas

prisikėlimu, negalime pamiršti Mažosios Lietuvos ir savo tylėjimu palikti ją kitų tautų agresyviems planams.

Šiandieninių geopolitinių persitvarkymų eigoje jokia kita tauta ar valstybė neturi pirmumo teisių į Mažosios Lietuvos teritoriją. Prūsų Lietuvą ištikęs holokostinis likimas įpareigoja lietuvių tautą ir ypač jos valstybinius vadovus reikalauti savo patrimonijos teisių Baltijos erdvėje.

(Nukelta į 3 p s l.)

Europos vyskupų Sinodas

ĮVYKIAI

Tris savaites trukęs Europos vyskupų Sinodas buvo baigtas 14 gruodžio iškilmingomis pamaldomis šv. Petro bazilikoje. Su Jo Sventenybe Popiežium koncelebravo visi vyskupai - Sinodo dalyviai. Kristaus Vietininkas savo homilijoje pasidžiaugė, kad, griuvus Berlyno sienai, dvi Europos - rytų ir vakarų - gali pagaliau bandyti atkurti bendrą namą ant krikščioniškų šv. Benedikto ir šventųjų Cirilo ir Metodijaus padėtų pamatų. Sinodo vedamasis motyvas buvo laisvė. Ją Dievas davė. Bet ji pareikalavo kankinių kraujo. Bažnyčia ieško žmogaus drauge su Kristumi, kuris mus išlaisvina. Advento realybė tęsiasi ir lydi žmogų istorijos keliu ... Siekime suvokti, ką „bylojo Dvasia“ Rytų ir Vakarų Bažnyčioms. Bažnyčios vienumas stovi ant vyskupystės vienumo „su Petru ir po Petru“ (t.y. po vadovybe Petro įpėdinio Romos popiežiaus I.T.). Kaip šis vienumas skaidrino Rytuose persekiojamą kančias, taip jis gali stiprinti ganytojus ir tikinčiuosius dabartiniuose bendrijos sunkumuose.

Siomis mintimis Kristaus Vietininkas užbaigė Sinodo darbus. Sinodo eigoje vyskupai pareiškė daug minčių: kritikos, siūlymų, nusiskundimų. Kai kurie pareiškimai buvo vienu prieštaraujantys kitiems. Vieni kalbėjo apie išorinę Bažnyčios santvarką ir veiklą, liesdami daugiau socialinę pusę, daugiau žmogų, o ne Dievą; daugiau laikinybę, o ne amžinybę. Kiti, priešingai daugiau reikalavo atsigręžti į Dievą. Pragos arkivyskupas mons. VLK pareiškė: „Komunistai mums atėmė viską, bet nepajėgė atimti Dievo. Dievas buvo mums viskas. Ir Dievas išvedė mus į laimėjimą. Taigi nekalkėkime tiek apie santvarką; nesisielokime tiek dėl medžiaginių trūkumų, kuriuose randamės, o atsiverkime plačiau į Dievą!“ Šis pareiškimas kai kuriuos Vakarų Europos Ganytojus nustebino. Bet tai buvo šv. Dvasios žodis Bažnyčiai.

Kaip žinoma, Maskvos Patriarchatas oficialiai atsisakė dalyvauti Sinode protesto ženklais dėl šv. Sosto rėmimo Rytų Rito katalikų vadinamų unitų. Konstantinopolio Patriarchas atsiuntė savo atstovą metropolitą Spyridion. Šis tačiau pasakė gana kritišką kalbą. Pareiškė ortodoksų nepasitenkinimą dėl unitų ir dėl tariamo prozelitizmo, kurį vykdo katalikai. Ir kiti - nekatalikai - Sinodo dalyviai atstovauja anglikonų, liuteronų ir reformatų konfesijas pasisakė prieš prozelitizmą, pabrėždami, kad tai esanti kliūtis ekumenizmui. Į šiuos kritiškus kitų konfesijų pasisakymus iš katalikų pusės nebuvo reaguota. Priešingai, aiškūs kitų pasisakymai buvo priimti kaip

Rašo L. Tulaba

pozityvus ženklas ir buvo net teigiama, jog po Sinodo ekumenizmas išeina sustiprėjęs. Nežinau, ar optimizmui kai kurių sinodo dalyvių galima tikėti.

Maskvos Patriarchatui lengvai būtų galima atsakyti, kad Unitai reikalauja tik atgauti, kas buvo jų, ir ką Patriarchato pritarimu Kremlius buvo atėmęs iš Rytų Apeigų katalikų. O dėl prozelitizmo, apie ką metropolitas Kirill šiomis dienomis savo pasikalbėjime su italų dienraščio „Avvenire“ korespondentu plačiai, ne piktai, bet kritiškai pasisakė, nesunku yra atsakyti: katalikai nieko neverčia tapti kataliku; bet negali nepriimti, jei kas prašosi priimamas į Katalikų Bažnyčią. Komunizmas nukrikščionino Sovietų Sąjungą, o Maskvos Patriarchatas bendradarbiavo su Kremliumi, kuo daugelis tikinčiųjų piktinosi, todėl, jei dabar nukrikščionintieji rusai bevelija tapti katalikais, o ne ortodoksais, ne jau Katalikų Bažnyčia juos turėtų atstumti!

Sinodas pabrėžė, jog ekumenizmas yra puoselėtinas, bet ant tikro tikėjimo tiesos pagrindo.

Sinodas po gyvų diskusijų savo darbus baigė plačiu pareiškimu.

Po trumpo įvado pirmame punkte trumpai nusakoma paskutinių po komunizmo griuvimo įvykių eiga, kuri siejasi su dvasiniu žmogaus gyvenimu. Pabrėžiama krikščioniška Europos kultūros kilmė. Išeinant iš krikščioniškos Europos kultūros kilmės, reikia

siekti Europą gražinti Kristui.

Antrame skyriuje nurodomi keliai, būdai bei priemonės kaip reevangelizuoti Europą. Pabrėžiama reikalas tarpusavyje vienybės tarp tikinčiųjų ir ganytojų, tarp ganytojų ir šv. Sosto.

Trečiame skyriuje kalbama apie vienybės siekimą su kitų konfesijų krikščionimis. Pabrėžiama reikalas palaikyti santykius ir kalbėtis su žydais, o taip pat ir su visais kitais, kurie turi tikėjimą į Dievą.

Ketvirtame - paskutiniame skyriuje kalbama, ką ir kaip Bažnyčia turi daryti siekiant atkurti Europą. Čia paliejami socialiniai, teisiniai ir politiniai klausimai, kuriu centre stovi žmogus, Dievo vaikas. Visuose šiuose reikaluose atskirų kraštų Episkopatai savo veikloje turi palaikyti tamprų ryšį su šv. Sostu ir paisyti jo direktyvų. Suvienytoji ir iš naujo atsikūrusi krikščioniška Europa privalo atsiverti į visą žmoniją ir nešti visokeriopą - ekonominę ir dvasinę - pagalbą tiems, kurie pagalbos yra reikalingi.

Pabaigoje cituojama Apaštalu Darbų knygos nusakymas apie šv. Pauliaus antrą apaštališką kelionę, skelbiant Kristaus Evangeliją Makedonijoje, Atėnuose ir Kozinte (15,36-18,22). Šv. Pauliaus pavyzdys kviečia visus į reevangelizacijos darbą. Daugelis nelaimingųjų ir kenčiančiųjų šaukiasi išganyto paguodos žodžio ir taria Makedonijos tikinčiųjų žodžiais: „Atėik pas mus ir paguosk mus!“ „Užbaigiama malda į Išganytojo Motiną, kad vestų mus prie Kristaus ir į pilną krikščionių vienybę.

Europos Ekonominė bendrija suteikė finansinę pagalbą Pabaltijo valstybėms

Iš Briuselio ką tik buvo patirta, kad Europos Ekonominė bendrija suteikė 116-kos milijonų dolerių finansinę pagalbą Estijai, Latvijai ir Lietuvai maisto produktams Vakaruose įsigyti. Albanijai tuo pačiu tikslu paskirta 91-no milijono dolerių suma. Bendruomenė pranešė, kad pirmosios maisto produktų siuntos iš Vakarų pasieks Pabaltijo valstybes ir Albaniją artimiausiu laiku, atsižvelgiant į šių šalių skubius poreikius žiemos metu. Europos bendruomenės Pabaltijo kraštams suteikta finansinė pagalba yra labai svarbi, bet, deja, yra tik penktadalis Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybių parašytos penkių šimtų milijonių dolerių paramos. Bendruomenė pranešė, kad paragins Jungtines Amerikos Valstybes, Japoniją, kitas supramonintas Vakarų šalis suteikti Pabaltijui ir kitiem Vidurio ir Rytų Europos kraštams papildoma

finansinę paramą jų poreikiams patenkinti.

Briuselyje įvyks Šiaurės Atlanto bendradarbiavimo tarybos steigiamasis susirinkimas. Šią naują tarptautinę organizaciją buvo nuspręsta įkurti per Romoje lapkričio mėnesį vykusį NATO Santarvės kraštų viršūnių susitikimą. Organizaciją sudarys 25-kios valstybės -16-ka NATO Santarvei priklausančių kraštų, 6-i buvusieji Varšuvos pakto kraštai ir trys Pabaltijo respublikos. Steigiamajame susirinkime, Briuselyje, dalyvaus naujai organizacijai priklausančių kraštų užsienio reikalų ministrai, tarp jų pabaltiečiai - Saudargas, Jurkansas ir Meris. Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministras laiku suspėjo pranešti, kad susitikime nedalyvaus, matomai, numatydamas, kad susirinkimo išvakarėse neteks savo posto. Numatymas pasitvirtino: prieš kelias valandas iš Maskvos buvo pranešta, kad nuo šiandien yra panaikinta Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministerija, visas jos nekilnojamas turtas Rusijos respublikoje perduodamas Rusijos užsienio ministerijai. Panaikinimo dekretą pasirašė prezidentas Jeltsinas. LRTV

Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis šiais metais lankėsi Baltarusijos sostinėje Minske, kur pradėjo pasitarimus ekonomiais klausimais su Baltarusijos prezidentu Čiučkevičium. Nors Lietuva ir Baltarusija kaimyninės valstybės, jų tarpusavyje ekonominiai santykiai pastaruoju laiku kiek atslūgo, tad dabar abi pusės trokšta juos pagyvinti. Numatoma, kad Lietuvos ir Baltarusijos valstybių vadovų pasitarimai užtruks dvi dienas, kad jie bus užbaigti kelių svarbių ekonominių susitarimų pasirašymu.

Egiptietis Butros Ghali nuo sausio antros pradėjo oficialiai eiti Jungtinių Tautų organizacijos generalinio sekretoriaus pareigas. Jis yra šeštasis generalinis sekretorius nuo organizacijos įsikūrimo pokario metais. Per pirmą susitikimą su žurnalistais, Butros Ghali pasakė, kad rūpinsis įtvirtinti taiką visur, kur ji tebėra pavojuje, ypač sieks apsaugoti pasaulyje žmogaus teises ir demokratiją. Jo įsitikinimu Jungtinių Tautų organizacijai tenka svarbus vaidmuo ugdant tarptautinį bendradarbiavimą ekonominėje ir socialinėje srityje.

Spaudos agentūros praneša, kad kovo 5-6 dienomis Kopenhagoje įvyks Baltijos jūros baseino šalių užsienio reikalų ministrų susitikimas, kurio metu bus įkurta taryba Baltijos kraštų tarpusavyje bendradarbiavimui puoselėti. Tarybą sudarys Danijos, Norvegijos, Švedijos, Suomijos, Vokietijos, Lenkijos, Rusijos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovai. Naujosios Tarybos uždavinys bus ne tik vystyti Baltijos šalių tarpusavyje ekonominius ir prekybinius ryšius, bet taip pat įtvirtinti demokratines institucijas nepriklausomybę atgavusiuose Pabaltijo kraštuose.

Iš Telšių vyskupo Antano Vaičiaus gauta žinia, kad gruodžio 30 d. Ylakiuose mirė vietos altaristas kunigas jubilatas Klemensas Arlauskas. Velionis buvo palaidotas Ylakių bažnyčios šventoriuje. Kunigas Klemensas Arlauskas buvo sulaukęs aštuoniasdešimt vienerių metų amžiaus, kunigu buvo įšventintas prieš penkiasdešimt trejus metus, nuo 1967-ųjų metų, tai yra beveik dvidešimt penkerius metus, dirbo Viešpaties Apreiškimo Švenčiausiajai Mergelei Marijai parapijoje Ylakiuose. Mūsų turimomis žiniomis, kunigas Klemensas Arlauskas yra paskutinis, 21-asis, praėjusiais metais Lietuvoje miręs kunigas ir šeštas Telšių vyskupijoje.

Praėjusį sekmadienį Motinai Teresei iš Kalkutos vienoje Kalifornijos ligoninėje buvo padaryta širdies operacija. Dabar jos sveikatos būklė stabilizavosi, bet tebėra rimta. Gydytojai sako, jog dar ne laikas daryti išvadas apie gydymo rezultatus. Motina Teresė nekantrauja, norėtų kuo greičiau išėiti iš ligoninės, jai tenka nuolat priminti, jog visų pirma reikia sustiprėti. Gydytojai sako, kad Motinos Teresės nuotaika gera, ji dažnai meldžiasi drauge su jos įsteigtos kongregacijos seserimis-vienuolėmis.

TEVIŠKES AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mioldažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$30. Kituose kraštuose \$35. Atskiras numeris \$1.00. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$2.00. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taisy savo nuožiūra.

Published by Val. Čižauskas
38 Coghlan St., Nidre, 3042
President of the Lithuanian
Catholic Federation

Mūsų Tautos gyvastingumas

Dideli yra Lietuvos ekonominiai ir politiniai sunkumai, bet juos nugalėsime. Tik priklausys nuo vadovaujančio sluoksnio sugebėjimo, ar valstybės atstatymas užtruks ilgiau ar trumpiau. Kas kita yra su pačios lietuvių tautos ateitimi, apie kurią lyg ir neturime laiko giliau pagalvoti dėl kasdieninių pereinamojo periodo rūpesčių, o gal ją skaitome užtikrintą po nepriklausomybės atgavimo.

Planetos žemės istorija rodo, kad miršta ne vien gyvūnai, augalai, žmogus, bet ir gyvūnijos rušys ir kartu tautos. Tik ši procesą vadiname, vietoj mirties, išnykimu. Iš išsivysčiusių įvairių gyvūnų per 600 milijonų metų žemės istoriją, iki šių dienų išliko tik 0.001%. 99.999% išnyko dėl nesugebėjimo prisitaikyti prie pasikeitusios aplinkos. Žmogus, sugebąs protauti, surado būdą, kaip apeiti prisitaikymo prie aplinkos dėsni ir susidarė sau dirbtinas sąlygas. Tik taip žemėje gali išgyventi 6 milijardai žmonių, o netolimoj ateityj jau būsime 12 milijardų, jei gimimų skaičius seks tuo pačiu ritmu.

Tokiai žmonijos eksplozijai yra ribos, kurias peržengus prietumėm prie katastrofos. Ne tik kad reikia aprūpinti maistu tuos augančius milijardus žmonių, bet jiems reikia namų, rūbų, elektros srovės ir gėlo vandens. Žemės resursai yra riboti ir neatnaujinami. Ypač dabartinė karta eikvoja milžiniškus kiekius naftos, dujų ir anglies. Neuzilgu tie energijos šaltiniai išsibaigs. Gali būti, kad mokslininkai suras kitą tobulesnį būdą, kaip pagaminti energiją, bet tik gali būti. O jei ne, kas tada?

Kai maisto paklausa didėja, dirbamos žemės plotai mažėja dėl sausrų, erozijos ar užteršimo kenksmingom atmatom. Jau šiandien nežinom ką daryti su pavojingais radioaktyviais atominės industrijos likučiais. Upės ir vandenynai yra nuodijami kitom nuodingom industrijos atmatom. Neuzilgu žmonija pavers žemę sąšlavynu, kuriame žmogui nebūtų galima gyventi.

Gyventojų skaičius greičiausiai augs neturtingose šalyse: Afrikoj, Azijoj ir P. Amerikoj. Turtingiau gyvenančių, taip vadinamų išsivysčiusių kraštų žmonių yra tik vienas penktadalis. Iš jo laukia pagalbos 80% skurde paskendusios žmonijos. Kadangi tas penktadalis mažėja, nes ten gimsta per mažai, kad užimti mirusių vietą, greit nebus iš kur jos prašyti. Prie pažangiųjų šalių žmonių skaičiaus mažėjimo verta sustoti, nes tai liečia mūsų Lietuvą.

Mūsų tauta daug nukentėjo laike sovietinės okupacijos. Žala buvo ne tik kiekybinė, bet ir kokybinė, dėl lietuviškos inteligentijos išnaikinimo. Sužalotos tautos likučiai dabar gali savystovai tvarkytis. Sukaupę jėgas atstatytų sugriautą ekonomiją. Pamažu užgydytų ir padarytas dvasines žaizdas. Tik mūsų tautoj gimsta per mažai vaikų. Kol kas dar galim išsilaikyti. Yra mažutis prieauglis: po 16,000 per metus. Jei nebūsim atsargūs, ir gimimai dar sumažės, mūsų tauta pradės nykti. Dar laikas išvengti šitos katastrofos skatinant jaunas šeimas auginti bento po 3 vaikučius. Aišku, čia žodžių neužteks. Reikia materialinės

Rašo Dr. Jonas Kunca

pagalbos daugiavaikėm šeimom.

Dėl maisto ir oro užteršimo padidės ligonių skaičius ir kartu mirtingumas. Privalu ne vien saugoti mūsų gamtą, bet ir pradėti aplinkos apvalymą. Ypač saugotinas yra požeminio vandens rezervuaras nuo bet kokio užteršimo, nes jis užtikrina miestų ir kaimų gyventojų aprūpinimą geriamu vandeniu.

Dėl aplinkos ir maisto užteršimo nuodingom susbstancijom pastebimas didėjęs skaičius naujagimių su įvairių rūšių išsigimimais. Čia galėtų būti kaltas ir gana paplitęs alkoholizmas, kuris ardo šeimas ir jas įstumia į ekonominį skurdą. Į kovą prieš jį reiktų įtraukti spaudą, televiziją, mokyklas ir dvasiškiją.

Per dešimtį metų, tarp 1939-50, Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo dėl okupanto vykdomo genocido nuo 2,880,000 iki 2,573,000, taigi 300,000. Neturim

Apaštalinis nuncijus Pabaltijo valstybėms

Popiežius Jonas Paulius II-sis paskyrė ispaną arkivyskupą Justo Mullor Garcia apaštalinium nuncijumi Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Arkivyskupas Mullor Garcia yra 59 metų amžiaus, kunigu įšventintas 1954 metais, 1979 metais konsekruotas titulinium Merida Augusta arkivyskupu. Įstojęs į Apaštalų Sosto diplomatinę tarnybą, joje ėjo įvairias atsakingas pareigas, paskutiniu metu buvo Apaštalų Sosto nuolatinis stebėtojas Jungtinių Tautų įstaigoje ir kitose tarptautinėse žinybose Ženevoje.

Arkivyskupas Mullor Garcia yra nuoširdus Lietuvos bičiulis, praeityje ne kartą paliudijęs savo palankumą Lietuvai, parėmęs Lietuvos nepriklausomybės bylą. Kaip Apaštalų Sosto atstovas kėlė Lietuvos klausimą tarptautinių organizacijų konferencijose, darbo posėdžiuose.

Prisimintina jo paskutinė kalba šių metų kovo mėnesį, Jungtinių Tautų žmogaus teisių komisijos eilinėje sesijoje. Šios kalbos didelę dalį arkivyskupas Mullor Garcia paskyrė Pabaltijo kraštų problemai, paremdamas Pabaltijo šalių neginčijamą teisę atkurti nepriklausomas valstybes, įspėdamas tuo metu, kai Pabaltijo kraštai, ypač Lietuva, dar buvo skaudžių bandymų slegiami, kad Pabaltijo problema turi būti sprendžiama ne ginklo pagalba, bet dialogo keliu, Helsinkio susitarimų dvasia.

Toje pačioje kalboje arkivyskupas Mullor Garcia pabrėžė Ribbentropo ir Molotovo susitarimų neteisėtumą, priminė, kad slaptieji protokolai buvo pasirašyti neatsiklausus nei Pabaltijo respublikų vyriausybių, nei gyventojų, ragino tarptautinę bendruomenę tai nepamiršti svarstant Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybės problemą.

Taip pat 1991 m. pavasarį Vatikano radijui duotame interviu arkivyskupas Mullor Garcia pareiškė tvirtai tikįs Pabaltijos

patvirtintų duomenų apie įvažiuosius svetimtaučius, daugiausiai rusų ir kitų slavų, skaičių per tą patį laikotarpį, bet galim manyti, kad jų buvo apie 200,000. Taigi per aną dešimtmetį būsime praradę apie pusę milijono tautiečių. Nuo 1950 m. tauta pradėjo didėti po maždaug 30,000 asmenų per metus. Kokia jų dalis buvo naujagimiai lietuviai ir kokį skaičių sudarė atvažiuavę kolonistai, parodys tolimesnės studijos. Šiuo metu Lietuvoj gyvena 3,752,000 žmonių, iš jų 79.6% lietuvių, 9.44% rusų, 7 lenkų ir 4% kitų tautybių asmenų. Mūsų tautos prieaugis mažėja. 1970 m. jis buvo 0.87%, 1980 m. 0.46%, o 1990 m. tik 0.45%. Kiekvienu momentu galime prieiti prie lietuvių tautos mažėjimo, atseit, nykimo, kai juodosios Afrikos metinis prieaugis yra 3%, arabų kraštų 2.8% ir Pietų Amerikos 2.6%. Tai pavojaus signalas. Būtų tautinė savižudybė nesustabdyti šito neigiamo proceso po to, kai sugebėjom išsikovoti nepriklausomybę.

kraštų nepriklausomybės atkūrimu. Tikiu ir sakau iš širdies gilumos, pažymėjo Vatikano radijui arkivyskupas, kad Pabaltijo kraštai žengia pagal moderniosios istorijos vyksmą, tai yra nepriklausomybės linkme. Šiandien arkivyskupas Mullor Garcia siunčiamas apaštalinium nuncijumi jau į laisvas Pabaltijo valstybes, kurių nepriklausomybės atkūrimu jis tvirtai tikėjo.

Taip pat lapkričio mėn. Popiežius Jonas Paulius II paskyrė apaštalinium pronuncijumi Korėjoje lietuvių arkivyskupą Joną Bulaitį. Iki šiol jis buvo apaštalinium pronuncijumi Irane. Arkivyskupas Jonas Bulaitis yra gimęs Londone prieš 58 metus, kunigu buvo įšventintas 1958 metais Romoje, kur studijavo filosofiją ir teologiją, popiežiškame Laterano universitete įsigijo kanonų teisės daktaro laipsnį, vėliau baigė Apaštalų Sosto diplomatinę akademiją, įstojęs į Vatikano diplomatinę tarnybą, kurį laiką dirbo valstybės sekretorijate, vėliau buvo paskirtas apaštalinės nuncijatūros Korėjoje sekretorium. Būdamas Korėjoje pasirūpino išversti į korėjiečių kalbą ir išleisti Sibiro lietuvių maldaknygę „Marija, gelbėk mus“. Maldaknygės išleidimas korėjiečių kalba didžiai patarnavo Lietuvos išgarsinimui Korėjoje, padėjo supažindinti korėjiečius su lietuvių tautos kančiomis sovietinėje okupacijoje. Iš Korėjos Jonas Bulaitis buvo perkeltas į Cilę, pakeltas į arkivyskupus buvo paskirtas apaštalinium pronuncijumi Sudane, vėliau perkeltas į Teheraną, kur iki šiol ėjo apaštalinio pronuncijais pareigas Irane.

Lietuvių Radijo Tarnyba Vatikane

Vokietija nesiekia nuolatinio Saugumo Tarybos nario statuso, bet Vokietijos partneriai turės priprasti, kad šio 80 milijonų krašto žodis privalo turėti daugiau svarumo, sako kancleris Kohl. Vokietija faktinai privertė Europos Bendriją pripažinti Kroatijos ir Slovėnijos nepriklausomybę.

Popiežiaus susitikimas su Jeltsinu

Popiežiaus Jono Pauliaus II-ojo susitikimas Vatikane su Rusijos prezidentu Jeltsinu užtruko kiek daugiau negu valandą, buvo draugiškas, pasakė žurnalistas Vatikano spaudos salės direktorius Navarro Vals. Prezidentas Jeltsinas kalbėjo Šventajam Tėvui apie vidaus padėtį buvusioje Sovietų Sąjungoje, išskėlė prezidento Gorbačiovo svarbų įnašą į atsinaujinimo vyksmą, pabrėžė dabartinio meto sunkumus, išreiškė viltį, kad naujai sudarytoji nepriklausomų valstybių bendrija ekonomiką, palaipsniškai išsklaidyti Vakaruose kilusį susirūpinimą jos padėtimi. Jeltsinas taip pat įsakymiai užtikrino Šventajį Tėvą, kad naujoji Rusijos federacinės respublikos Konstitucija garantuos visom tikinčiųjų bendruomenėm, be jokios išimties, religinę laisvę.

Šventasis Tėvas, iš savo pusės, pratešdamas pokalbį religinės laisvės tema, pabrėžė jos svarbą darniam, harmoningam socialinio gyvenimo vystimuisi, pareiškė viltį, kad bus siekiama vis glaudesnio ir broliškesnio bendradarbiavimo tarp visų krikščioniškųjų Bažnyčių, ypač gi su rusų stačiatikių Bažnyčia. Popiežius taip pat pasakė, kad katalikų bendruomenės trokšta padėti įveikti dabartinius sunkumus.

Per Šventojo Tėvo pokalbį su prezidentu Jeltsinu buvo taip pat paliestos kai kurios tarptautinės politikos problemos, ypač taikos klausimas. Šia proga prezidentas užsiminė apie opią bandruolinių ginklų kontrolės problemą. Galop, Vatikano spaudos salės direktorius pasakė, kad Rusijos ir Apaštalų Sosto ateities santykių klausimas buvo svarstomas atskirai per Rusijos užsienio reikalų ministro susitikimą su Vatikano valstybės sekretorium kardinalu Sodano. Prezidentas Jeltsinas ir jį lydintys asmenys iš Romos išskrido į Almą Atą.

LRTV

Dėmesio Mažosios Lietuvos likimui

(Atkelta iš 1 p s l.)

Dirbtinai perskirtos tautos - Vokietija, Airija, Izraelis, Korėja, Vietnamas - deda visas pastangas ir skiria didžiules lėšas susijungimui į bendrą valstybę. Atėjo pagaliau laikas ir Mažajai Lietuvai po 700 metų svetimųjų niokojimo grįžti prie savos tautos kamieno bendroje valstybėje.

VLIKui ryžantis baigti savo ligšiolinę veiklą, Mažosios Lietuvos Rezistencinis sąjūdis kviečia visas organizacijas ir kiekvieną sąmoningą lietuvių, ypač Lietuvos vyriausybę, veiksmingai reikštis šioje tautos likiminėje kryžkelėje.

Prieš 700 metų vokiečių Drang nach Osten sugriovė lietuvių tautos gyvenimo kelius ir natūralią vystymosi tėkmę. Dabar kitų atėjūnų naujas Drang nach Westen, ir vėl per Mažąją Lietuvą, sunaikintų galimybę saugiai kurti ateities gyvenimą.

Mažosios Lietuvos Rezistencinis sąjūdis šaukia dėmesio Mažosios Lietuvos likimui.

VLIKo Seimo MLRS atstovai
Algis A. Regis, Kurtas Vėlius
ir Ramūnas Buntinas.

DAUGIAU NEI MILIJONAS GYVYBIŲ

Neseniai Rusijos prezidento B. Jelcino potvarkiu uždarytas branduolinis poligonas Naujojoje Žemėje. Pateikiame „Nevados“ judėjimo prezidento patarėjo, technikos mokslų kandidato V. Jakimeco samprotavimus apie SSSR branduolinių sprogdimų padarinius žmonijai.

„Aš jums parodysiu, kur pipirai dygsta!“ - sušuko Chruščiovas JT posėdyje. Ir netrukus parodė - 58 megatonų galingumą.

Naujosios Žemės poligonas, „prabilęs“ 1955 metais, nuo 1958-ųjų perėmė estafetę iš Semipalatinsko. Daugiausia galingų antžeminių branduolinių bandymų SSSR atliko būtent čia. Buvo baigiamas kurti antros kartos termobranduolinio masinio naikinimo ginklas - vandenilinė bomba.

1961 m. spalio 30 d. nuo vieno branduolinio sprogo, kurio galingumas buvo 58 megatonos, planetos atmosfera gavo baisiausia dozę per visą branduolinių bandymų istoriją.

Bendras sprogimų, atliktų virš Naujosios Žemės per aštuonis 1961-1962 metų mėnesius, galingumas siekė 300 megatonų. Tai viršijo visų likusių valstybių, turinčių atominį ginklą, sprogdimų 1945-1980 metais galingumą.

1961 m. spalio mėn. buvo 12 sprogimų, 1962 m. rugsėjo mėn. - 10 sprogimų, ir kiekvienas jų pats savaime beveik tolygus visiems sprogimams atmosferoje, kuriuos įvykdė JAV nuo 1945 iki 1963 metų...

Po to, kai 1963 metais buvo pasirašyta sutartis dėl atominų bandymų draudimo atmosferoje, po vandeniu ir kosmose, JAV išspausdino duomenis apie branduolinius sprogdimus.

Iki šiol neturime išsamios informacijos apie antžeminius sprogdimus, įvykdytus nuo 1949 iki 1962 metų Naujojoje Žemėje ir Kazachstane.

JT mokslinis komitetas, tiriantis radiacijos poveikį, nustatė, kad šie sprogimai padarė žemės gyvenotojams globalinį radiacinį poveikį, tolygų keturiems normaliems metiniams fonams, arba apie 30 milijonų zivertų (20 zivertų sukelia vieną mirtį nuo onkologinio susirgimo). Kitaip tariant, ant „šaltojo karo“ aukuro dėl atominų bandymų atmosferoje jau sudėta daugiau nei milijonas gyvybių.

Per 90 proc. bendro radioaktyviojo fono vykdant antžeminius termobranduolinius sprogdimus sukelia būtent radioaktyviojo anglies dioksido - 14

izotopas, ir tik apie 1 proc. - dažniausiai minimu cezio - 137, stroncio -90 ... Tai reiškia, kad esminius padarinius žemės gyventojai pajus per artimiausius 5600 metų. Pirmasis apie tai prabilo A. Sacharovas 1958 metais žurnale „Atomnaja energija“, tada leistame specialiam naudojimui. Jame buvo išspausdintas A. Sacharovo straipsnis apie tai, kokias pasekmes gali sukelti biosferoje susikaupusi aktyvioji anglis. A. Sacharovas paskaičiavo, kad 1 megatonos galingumo sprogimas atmosferoje sukels mirtį 5 tūkstančiams mūsų palikuonių, įvairius onkologinius susirgimus, genetines ir imunines organizmo sistemų sutrikimus. Šiuos skaičiavimus bei kitus argumentus dėl visiško branduolinių bandymų uždraudimo pateikė N. Chruščiovui, tačiau jie liko be atgarsio.

Vadinasi, ne tik fizikai, 1961-1962 metais bandymus ruošę specialistai, žinojo apie pražūtingus bandymų rezultatus? Įdomu, kaip būtų pakrypę įvykiai, jei A. Sacharovo vertinimai būtų pasirodę spaudoje tuo metu? Gal nebūtų buvę tos branduolinės bakchanalijos?

Sutrupinta iš „Komsomolskaja pravda“ 1991, Nr. 251

POLITIKOS SEŠELIUOSE

Ukrainos prezidentas L. Kravčuk viešai paskelbė, kad jo kraštas galutinai atsikratys beveik rublių ateinančių mėnesių, kada prekės bus galima gauti tik už specialius kuponus. Prezidentas dar pridėjo, jog Rusija serganti imperializmo liga ir kad Ukraina nepriims iš jos jokių įsakymų.

Maskvos pareigūnai pareiškė, kad miesto industrija turės sustoti už kelių savaičių dėl nepristatymo žaliavų, o prefabrikuotų cemento namų įmonė galėtų sustoti už 5-6 dienų.

Tik vieną iš penkių firmų iki šiol aprūpinusiu Maskvos miestą maistu, reikmenimis ir žaliavom, pratęsę sutartis su miesto valdyba.

Sausio 15 d. Europos Bendrija pripažino Slovėnijos ir Kroatijos nepriklausomybę, o Jungtinių Tautų kariai pradeda atvykti į Serbiją-Kroatiją, kad sustabdytų tolimesnius karo veiksmus tarp minėtų respublikų.

Izraelio taikos komisijos nariai sako, kad jie yra pasiruošę tartis su palestiniečiais dėl ribotos autonominės valdžios okupuotoj teritorijoj.

S. Amerikos prezidentas Bush pradėjo savo priešrinkiminę kampaniją. Tos pačios respublikonų partijos kandidatas Buchanan žada varžytis dėl prezidento kandidatūros.

Siaučia pasaulinio masto recesija. Tik Vokietijos ekonomija skaitoma esančia geram stovyj. Verta dėmesio, kad trys P. Amerikos valstybės: Argentina, Čilė ir Meksika pajėgė stabilizuoti jų finansinę-ekonominę padėtį. Australijos naujasis ministrų pirmininkas kol kas nebežino, ką daryti su šios šalies skolom, bedarbe ir recesija.

Artinantis 10-ties metų sukakčiai nuo Malvinų (Fawkland) salų karo, Argentinos prezidentas Carlos Menem privačiai pareiškė, kad: „diplomacija yra tam tikra karo tąsa, karo su kitokiais ginklais, kaip pavyzdžiui- arbitražu, kurį galvojame panaudoti prieš Angliją“. Prezidentas žada vykti Londonon dar šiais metais tartis dėl abipusių santykių, taigi ir dėl tų salų. Tuo tarpu Anglija prisipažįsta, kad daugiau karo laivyno ten siųsti ji neišgalėtų.

Minint, Persijos Įlankos, karo metines, buvę entuziastai pradeda blaiviau galvoti. Ar vertėjo išleisti 63 bilijonus, apteršti jūrą, sunaikinti Iraką ir įstumti jo žmones į skurdą dėl jo? Kiek tokių pačių, ar dar blogesnių valstybių vadų yra pasaulyj, prieš kuriuos ne tik nekariaunama, bet su kuriais palaikomi draugiški santykiai? Likimo ironija, kad prez. Bush'as užsispyręs nuverstį Hussein'ą, pats yra už jį mažiau tikras dėl savo prezidento vietos, o 3 Bush'o sąjungininkai: Thatcher, Gorbačiovas ir B. Hawke jau jas prarado.

Rusijos parlamento pirmininkas, buvęs iki šiol artimas Jelcino draugas, pasmerkė dabartinę ekonominę politiką ir siūlė, kad atsistatytų ministrų kabinetas.

Po trijų mėnesių rusų krautuvių lentynose atsiras prekių, o po 8 stabilizuosis ekonomija, sako Rusijos ekonomijos ministerijos optimistai.

LITAS

Lietuvos vyriausybė pranešė apie naujos valiutos - lito įvedimą. Spaudoje pasirodė žinia, jog užsienyje spausdinami naujieji banknotai. Būdingai skamba atsikūrusios Lietuvos vyriausybės 1918 m. deklaracija: „Valdžia ne sau, nei visuomenei neslepia, kad finansinis jos stovis yra sunkus (...)“ 1940 m. „Liaudies“ vyr. fin. ministras pareiškė: „Visi gandai apie įvedimą vietoje lito rublio yra sąmoningas siekimas pakenkti darbo žmonėms“. Tuo metu Sov. Sąj. įgaliojimas V. Dekanozovas pareikalavo iš Lietuvos banko valdytojo perversti į Gosbanką užsienyje saugomą Lietuvos auksą. J. Paknis nesutiko. 1941 m. kovo mėn. litas buvo panaikintas. Lito atkūrėjai susiduria su panašiais sunkumais, kuriuos nugalėjo jo kūrėjai 1921 m.

Caristinės Rusijos valdomoje Lietuvos teritorijoje kursavo rubliai. Vokiečių ok. metais (1915-1918) buvo įvesti ostrublai ir ostmarkės. Naujieji pinigai kursavo užimtose rytiniuose kraštuose. Piniginę sistemą tvarkė spec. įsteigta Rytų kredito kasa. Daug žalos pridarė įvarūs vietiniai atsiskaitymo ženklai.

Mažaverte okupacinė ostmarkė paliko apyvartoje pirmaisiais nepriklausomos Lietuvos metais. Tuščias valstybės išdas vyriausybei sukėlė didelę problemą. Vienintelė galimybė gauti paskolą beliko karą palaimėjusi Vokietija - pirmoji valstybė pripažinusi nep. Lietuvos valstybę. Rytų kredito kasa suteikė 100 mil. markių paskolą. Jai pavesta pinigų leidimas. (Lietuva išsipareigojo pirkti Vokietijos gaminius. Keliolika metų atėdavo prekes su užrašu „nur fur Litauen“.) Sunkų laikotarpį apibūdino Lietuvos banko valdytojas V. Jurgutis: „Mes ne tik neturėjome jokių aukso ar užsienio valiutos atsargų, bet dar iš visų pusių buvome apsupti atvirų priešų ir abejotinių draugų“. (Jo žodžiai

nusako dabartinę padėtį). Vokiečių pastangos pasilikti Pabaltį (burmontininkų akcija), pakrikusių dalinių veiksmai ir ostmarkė priminė okupacinius laikus. Tuojaus po nepriklausomybės pirmųjų metų markė buvo pavadinta auksinu, o pfenigas - skatiku. Sutarta, kad „perkryžtyti“ pinigai prilygs markei. Prasidėjusi Vokietijoje infliacija smukdė markę ir kartu alino krašto ūkį ir gyventojus. Skubiai sukurtų pinigų projektai buvo nugabenti Švedijom. Paaiškėjo, kad auksu nepadengta valiuta paliks bevertė ...

1920 m. Lietuva pasirašė taikos sutartį su S. Rusiją ir gavo tris milijonus aukso rublių - karo nuostolių atlyginimas (100 tūks. paliko S. Rusijoje). Tuojaus pradėta ruošti savųjų pinigų įvedimu. 1922 m. vasarą seimas svarstė Piniginio vieneto įstatymą. Naujųjų pinigų

Generalinė prokuratūra

jau baigia taip pat ir sausio mėnesio įvykių Vilniuje - bandymo nuverstį teisėtą Lietuvos valdžią - tyrinėjimus... Jau surinkta pakankamai kaltinamosios medžiagos įrodymui, kad sausio tryliktąja 23 asmenys kėsinosi smurto priemonėmis nuverstį Lietuvos valdžią. Tarp kaltinamųjų yra Burokevičius, Jermalavičius, Naudžiūnas, buvęs sovietų kompartijos centro komiteto sekretorius Seninas, KGB viršininkas Kriuškovas, buvęs gynybos ministras Jazovas, kiti lietuviai ir sovietai sąmokslu vykdytojai. Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Landsbergis laišku paragino prezidentą Jeltsiną padėti patenkinti Lietuvos prašymą, kad sąmokslu kaltinami asmenys būtų išduoti.

pavadinimai sukėlė plačią diskusiją, bet „muštinio“ ir jo šimtosios - „auksinio“ vardai nepraėjo. Nep. akto signataro J. Vailokaicio pasiūlytas „lito“ ir „cento“ pavadinimas buvo priimtas. Seimas nespėdė, kad litas prilygs dešimtai daliui JAV dol. o jo aukso turinys bus lygus 0.150462 g. aukso Lietuvos banko aukso fondą sudarė 3 mil. aukso rublių - 15 mil. litų ir valstybės bei privačios akcijos. Pirmoji lietuviškų pinigų laida buvo išspausdinta Berlyne ir pasirodė apyvartoje spalio 1 d. lapkričio mėn. susitarimu liet. pinigus spausdinta Prahajoje, o vėliau - Anglijoje. Nuo 1918 m. ostmarkių- auksinų apyvartoje atsirado dešimteriojai - 3.500 mil., tačiau jų vertė prilygo tiktai 17 mil. litų. 1925 m. popierinius 1,2 litus ir visus centinius banknotus pakeitė monetos nukaldintos Anglijoje. Tais metais išleisti 500 ir 1000 lt. banknotai 1931 m. pasirodė 20 lt. banknotai. 1936 m. Finansų Ministerija įrengė „Spindulio“ B-ves spaustuvės patalpose pinigų kalyklą. Kaldintos 1,5, 10 litų ir 1,2, 5 centų monetos (užsienio lieykla gamino monetų formas). Visoms monetoms projektus sukūrė skulp. J. Zikaras. 1937 m. apyvartoje banknotų suma siekė 170 mil. lt. Litas išlaikė savo vertę ir buvo meniškios išvaizdos. Sėkmės jo bendravardžiui!

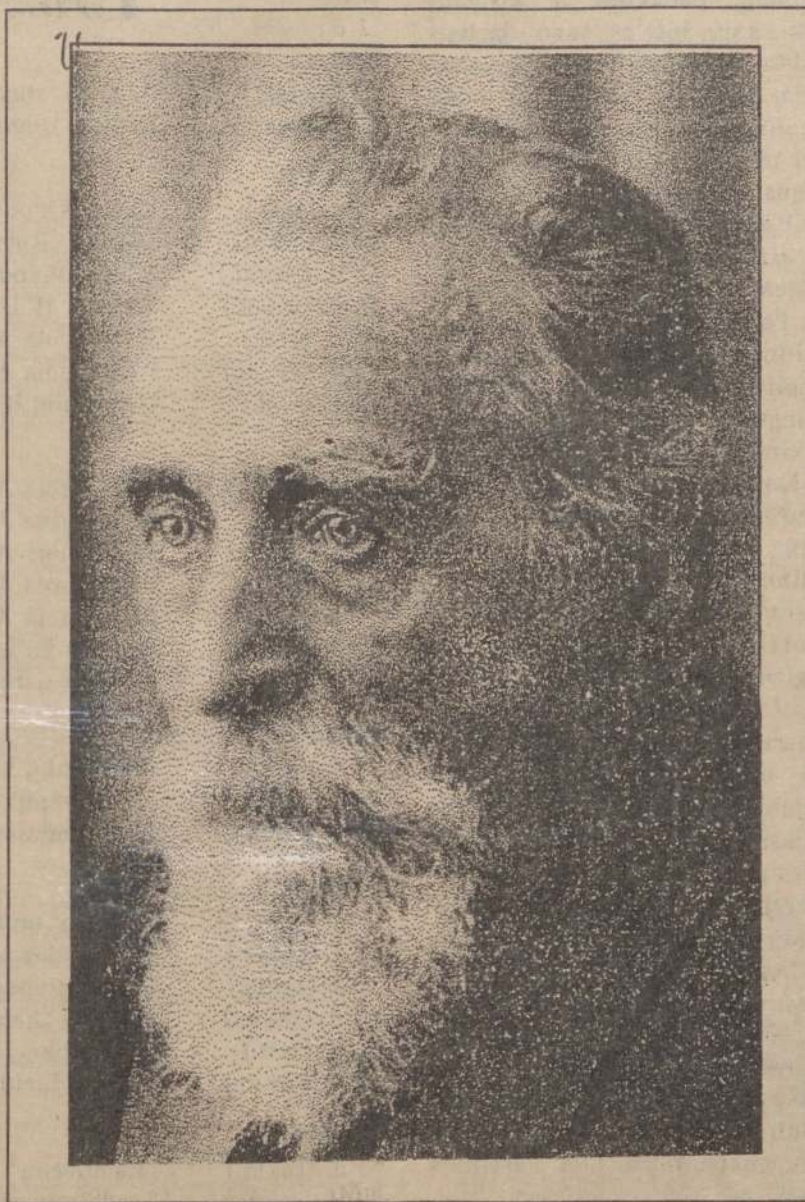
C. Vištakas

Amerikiečiai, susirūpinę dėl prez. Bush'o sveikatos stovio ir dėl jų nuomone, netikusio viceprezidento, kurį galvoja pakeisti vienu iš sekanciu asmenų: J. Baker, Dick Cheney, Jack Kemp, Lamar Alexander arba Sam Skinner.

Pusė praeitų metų atvykusių į Australiją imigrantų yra azijatai. Anksčiau jų būdavo tik vienas trečdalis. Tikimasi, kad greit atvyks daugiau europiečių iš Rytų Europos ir buv. S. Sąjungos.

Epochos žmogus

140-osios Jono Basanavičiaus gimimo metinės

Bene sudėtingiausia žmogaus visuomeninio, o kartu ir asmeninio gyvenimo dalis - surasti santykį su savo tautos gyvybiniais interesais, juos suvokti, įvertinti ir ištraukti į tą natūralų jos procesą, jį spartinti savo veikla. Iš istorijos žinome, kokia vieta joje teko sulenkėjusiai Lietuvos bajorijai. Pati nutautusi ji vedė į pražūtį ir visus lietuvius, o vėliau kruvinais smurto keliais į pražūtį vedė Lietuvos bolševikai. Istorija tokius tautos priešus paprastai užmiršta arba pavadina jiems būdingais vardais. Savą tautą atidavę pražūčiai žmonės, patys save nustumia į pražūtį.

Mes turime daug asmenybių, kurių veikla sutapo su Lietuvos valstybingumo ir lietuvių tautos interesais. Vienas iš tokių yra mūsų mokslo, visuomenės ir politikos veikėjas Jonas Basanavičius. Jis prisiliejo prie lietuvių tautos atgimimo istorijos kaip prie motinos ir praėjo su ja nuo „Aušros“ iki Lietuvos valstybės atkūrimo, pasirašydamas po Vasario 16-osios aktu. Tai be galo reikšminga lietuvių tautai epocha. J. Basanavičiaus visuomeninės veiklos nuoseklumą ir tikslingumą nusako „Aušros“ pasirodymas, 1905 metų Didysis Vilniaus seimas, 1907 metais Lietuvių mokslų draugijos įkūrimas, Vasario 16-osios aktas, jo nepasitraukimas iš Lenkijos okupuoto Vilniaus.

Be abejo, ne vienam skaitytojui galbūt kils klausimas: iš kur baudžiamos, politinės spaudos epochoje gimęs (1851 11 23) J. Basanavičius pasisėmė tiek lietuvių, tiek noro būti lietuviu ir rūpintis tautos ateitimi. Atsakymo reikia ieškoti jo vaikystėje bei jaunystėje ir galbūt dar toliau. J. Basanavičius gimė Ožkabilių kaime, netoli Bartninkų, dabartiniame Vilkaviškio rajone, turtingų žemdirbių šeimoje. Ožkabilių kaimas nuo XVI a. priklausė karališkajai Alytaus ekonomijai. Tokių valdų valstiečiai buvo labiau apsaugoti nuo žemvaldžių savivalės, galėjo tiesiogiai kreiptis į aukščiausią valstybės siuzereną, nes jam faktiškai priklausė. Šitokia teisinė padėtis taurino jų asmenybes, nelaido prarasti savosios vertės pojūčio. Napoleono kodekso įgyvendinimas Užnemunėje dar labiau sustiprino tą pojūtį. XVIII a. II pusėje vykusio A. Tyzenhauzo karališkųjų stalo ekonomijų reforma, kuri palietė valstiečių savarnakiškumą, Ožkabaliuose buvo prisimenama tik kaip vienas sunkus etapas. Šiaip gi čionykščiam valstiečiui nebuvo reikalo veržtis iš savo luomo. Tad ir valstietiška praeitis, su kuria vaikystėje J. Basanavičius supažindino jo tėvas, jaunuoliui nebuvo atstumianti, o veikė priešingai. Rašydamas apie savo tėvą, J. Basanavičius šitaip įvertino jo nuopelnus: „Ir aš jam ir jo atminimui esu kaltas atgaivinimu mano širdyje meilės mūsų tautos praeičiai ir lietuviybei“.

Jau jaunystėje J. Basanavičius viliojo netoli Ožkabilių buvęs Rasių piliakalnis, o vėliau - tolimesni Pajevonio, Rudaminos, Kaupiškių, Lakynų ir kt. piliakalniai bei kalvos, su jomis susiję paslaptingi žmonių pasakojimai. „Ant šitų kalvų, drąsiai galiu sakyti, sutvirtėjo mano lietuviškumas“ - rašė vėliau J. Basanavičius savo prisiminimuose. Pasirinkdamas lietuvių, tautos žadintojo kelią, J. Basanavičius atsisakė ramaus gyvenimo.

Lietuviška kultūra tuo metu buvo nedidelė oazė, kurią supo pro visus kraštus besiveržianti polonizacija ir rusifikacija. Rusijos politinio režimo programoje nebuvo numatyta vietos lietuviškos kultūros raidai ir lietuvių tautos puoselėjimui. Visa, kad buvo tuomet Užnemunėje leisti lietuvių tautai, sutilpo lietuvių kalbos pamokose, kurios vyko Marijampolės, Suvalkų gimnazijose ir Veiverių mokytojų seminarijoje. Visas kitas lietuvių kultūrinis gyvenimas vyko nelegaliai.

J. Basanavičius ir jo pradėtas leisti laikraštis „Aušra“ yra lyg dvyniai. Kai kalbame apie „Aušrą“, kartu galvojame ir apie J. Basanavičių, kai kalbame apie J. Basanavičių, iš karto mintyse atsiranda ir „Aušra“. Šiandien, kai naujausių tyrinėjimų dėka jau neblogai žinome lietuvių nelegalaus tautinio darbo mastą iki 1883 m., t. y. iki „Aušros“ pasirodymo, kai žinome Simono Daukanto ir vyskupo Motiejaus Valančiaus nuveiktą didžiulį lietuvių tautos kultūrinio brandinimo darbą, nerimastingą Petro Vileišio siekimą prasmukti pro carinio lietuvių spaudos draudimo tinklą ir leisti lietuviškas knygeles - galbūt jau ir nebesuprantamas tas lemtingas „Aušros“ vaidmuo, kokį ji iš tikrųjų turėjo. Bet prisiminkime, kokį poveikį ji padarė Vinco Kudirkos tautiniam sąmonėjimui. Rašytoja Zemaitė savo atsiminimuose, kalbėdama apie pirmąsias iš Povilo Višinskio gautą visų metų „Aušros“ komplektą, rašo: „Jis (P. Višinskis) sujaudintas juokėsi, džiaugėsi man tokį džiaugsmą padaręs. Man rankos dreba, ašaros veržiasi iš akių. Dabar, gavusi sąsiuvinį visų metų „Aušros“, neįmaniau, kaip džiaugtis. Džiaugiaus ne pačiu pasiskaitymu, bet tuo, jog

žemaitiškas laikraštis kaip iš po žemės išdygo“.

Gyvendamas labai toli nuo Lietuvos J. Basanavičius šiuo laikraščiu lyg ir sutvirtino lietuvių pasitikėjimą savo kūrybinėmis galiomis. Kelias buvo pramintas ir vienas po kito pradėjo rodytis Mažojoje Lietuvoje leidžiami lietuviški laikraščiai, vienydami tautą per skirtumus vienam bendram Lietuvos valstybės atkūrimo tikslui.

Leisdamas „Aušrą“ bei jai rašydamas J. Basanavičius, galima sakyti, jau ir padarė vienam žmogui priderantį darbą savo tautos labui. Užtai jis nusipelnė visų susipratusių lietuvių pagarbą. Jis, kaip „Aušros“ tėvas, įėjo į Lietuvos istoriją. Tačiau iš tikrųjų J. Basanavičius dar nebuvo baigęs darbų, kurie tapo mūsų istorijoje epochiniais.

Tenka pastebėti, kad Lietuvos visuomenė nėra visiškai suvokusi ir objektyviai įvertinusi 1905 metų lietuvių tautos sukilimo. J. Basanavičius lyg nuojautos pagautas, tų metų vasaros pabaigoje nelegaliai perėjo per sieną, atsiedūrė Lietuvos sostinėje ir tapo svarbiausių veiksmų organizatoriumi. Jam priklausė Didžiojo Vilniaus seimo sušaukimo Vilniuje 1905 m. pabaigoje idėja ir iniciatyva, nors iš pradžių jis neįsivaizdavo kiek kovingumo buvo įgijusi daugelį metų spaudos naštą nešusi lietuvių tauta. Susirinkusiems Seimo atstovams netiko J. Basanavičiaus visa širdimi buvo už seimo nutarimą, kuriuo siekiama Lietuvos valstybingumo. Seimo nutarimai išjudino visą Lietuvą, tačiau caro valdžia karine jėga laikinai sustabdė mūsų tautos išsivadavimą.

Po Vasario 16-osios aktu J. Basanavičius pasirašė pirmasis, nes buvo pasirašoma abėcėlės tvarka.

Vyriausias jis buvo Lietuvos Taryboje ir savo amžiumi, seniausiai žadino lietuvių tautos savimonę. Nepriklausomybės paskelbimas buvo jo ilgamečio darbo apvainikavimas, Vasario 16-osios aktu J. Basanavičius kartu su visais Lietuvos Tarybos nariais atvedė lietuvių tautą į atstatyto valstybingumo kelią. Kai Lietuva buvo priimta į Tautų Sąjungą, kai ją pripažino pasaulio šalys, kartu jos įvertino J. Basanavičiaus gyvenimo ir veiklos pagrindinius principus. Lietuvos valstybė kūrėsi, iš visų jėgų grumdama su kaimynų imperialistinėmis užmačiomis. J. Basanavičius visą savo amžių tarnavo tautos kultūrai ir ją gynė. 1918 m. J. Basanavičius savo 67-ąjį gimtadienį šventė Lietuvos kariuomenės įkūrimo dieną. Jis džiaugėsi pirmaisiais lietuviškos kariuomenės daliniais, jų pergalėmis, jaudinosi dėl jų nesėkmių ir nuostolių. Kai lenkų imperialistai užgrobė Rytų Lietuvą, J. Basanavičius nepasitraukė iš Vilniaus ir čia ligi pat mirties darbavosi lietuvių kultūrinio ir mokslo darbo baruose, tuo tarytum pratęsdamas Lietuvos kariuomenės žygius, ginant lietuvių etnines žemes.

Praėjo 140 metų nuo Jono Basanavičiaus gimimo dienos, jau 64 metai, kai jo nėra gyvųjų tarpe. Šiuo metu mūsų jaunajai kartai jis jau gal ne tas, kas buvo tarpukario nepriklausomos Lietuvos žmonėms. Tačiau kai per Vėlines pasižiūri į žvakučių liepsnelėmis ir gėlėmis uždegtą jo kapą, įsitikini, kad jis visad pasiliks su visomis lietuvių tautos kartomis. J. Basanavičius tapo neatskiriamas nuo vienos mūsų epochos istorijos. Epochos, kurioje mūsų tauta pasikėlė į žygį, kad savo autentiškumą ir savitumą išsaugotų tradicine forma - Lietuvos valstybe. Šis mūsų tautos noras būti lygių Europos tautų bendrijoje virto nepalaužiamu siekimu. Tai liudija 50 okupacijos metų, tai parodė tautos susitelkimas ginant nepriklausomybę po Kovo 11-osios. Todėl Jono Basanavičiaus visuomeninė veikla mums yra ir dabar tokia artima. Lietuvos valstybės atkūrimas ir J. Basanavičius neatskiriami.

Antanas Tyla

Danai siūlo atliekų deginimo stotį

Danijoje Kopenhagos priemiesčio Albert Slund komunos valstybinės firmos „Hoffmann and Soon's“ bei konsultacinės firmos „Jorgen Andersen and Y/S“ kvietimu lankėsi Lietuvos komunalinio ūkio departamento direktorius A. Deveikis ir Radviliškio miesto meras A. Čepononis. Albert Slund municipalitetas siūlo Radviliškio miestui buitinių bei gamybos atliekų deginimo stotį. Energija, gauta deginant atliekas, naudojama patalpoms šildyti. Danijoje tokio tipo krosnyse sudeginama 70 proc. gamybos ir buitinių atliekų. Tokia stotis Lietuvoje būtų pirmas gražus pavyzdys sprendžiant ekologijos problemas, efektyviai panaudojant gautą energiją. Dabar Lietuvos specialistai susipažįsta su stoties techniniais parametrais, ieško optimalių galimybių stočiai pastatyti. Na, o danai irgi ieško - reikia lėšų stočiai išardyti ir atvežti ją į Lietuvą. („LA“ inf. 244)

ADELAIDE

Adelaidės Lietuvių Mokykla užbaigė mokslo metus sekmadienį gruodžio 1 d. 1.30 val. p.p. Lietuvių Katalikų Parapijos salėje. Susirinko nemažas būrys besidominčių mokyklos mokinių pasirodymu.

Programa pradėjo pasveikinimu mokyklos vedėja E. Dryžienė, ALB Adel. vald. pirm. J. Stačiūnas savo žodyje dėkojo mokytojams už pasiaukojimą, sveikino ypatingoje dienoje - pirmasis mokslo metų užbaigimas, kai Lietuva Nepriklausoma. Klebonas kun. J. Petraitis iškėlė mintį, kad, laisvai Lietuvai esant, atsiranda nauja prasmė studijuoti lietuvių kalbą. Vedėjos pranešimas ir padėka Bendruomenei, Klebonui ir Parap. tarybai už patalpas ir išlaikymą.

Po kalbų mokinių pasirodymas. 3 vyresnės mokinės ir 29 darželio mokinukai suvaidino E. Varnienės parašytą svenos vaizdelį „Kalėdų Dvasia“ pagrindinė mintis - gėrio laimėjimas prieš blogį. Įdomus prasmingas vaizdelis ir labai gerai mokinių išpildytas.

Ypatingai, atkreipiančiai dėmesį pasirodė mokiniai dainuodami. Aiškiai iš lūpyčių dėstymo ir iš mielių vaikiškų balselių buvo matyt, kad jie visi dainuoja, taria žodžius ir seka mokytoją dirigentę - B. Mikuzienę, kuri dirigavo ir laikė dainų žodžius įrašytus didelėm raidėm kartone. Prie pianino mok. A. Laurinaitis. Išgirdome ir daunuojantį mergaičių trio ir instrumentalinį trio ir pamatėme du tautinius šokius.

Mokyklą baigiančiom Kristinai Dryžaitėi ir Aldonai Pretty įteikti pažymėjimai. Abi paskaitė savo padėkos žodelį. Įteiktos rašymo konkurso premijos.

Mok. vedėja pranešė, kad Anelė Urnevičienė, išdirbusi mokykloje 27 metus, baigė savo darbą. Kažkaip sunku įsivaizduoti Adelaidės Lietuvių Mokyklą be Anelės Urnevičienės. Ji, lyg Mokyklos širdis, tiek nuoširdumo meilės ir jėgų šiai mokyklai sudėjusi. A. Urnevičienė tarė jautrų, kartu ir linksmą žodį su viltimi - pagrįsta viltimi, nes su jaunaisiais mokytojais jai teko dirbti, kad mokykla esanti geros rankose. Vedėja padėjo ir įteikė dovanėlę.

Tėvų komiteto pirm. Sarūnas Vabolis dėkojo mokytojams, visiems prisidėjusiems prie visokeriopų nematomų darbų ir prašė daugiau darbininkų pagelbon. Pakvietė visus užbaigimo vaišėms.

Skambaliukui suskambėjus, atsirado ir Kalėdų Senelis. Vaikučius ir mokytojus apdovanojo kalėdinėm dovanėlėm.

Buvo gera pajusti, kad dar yra jaunimo - tėvai ir mokytojai, kurie galės dirbti lietuviybės dirvonuose ir mažučiu, kurie stengiasi ir pajėgia ištarti lietuvišką žodį, gali lietuviškai padainuoti ir pašokti.

Ačiū mokytojams ir visiems, kurie rūpinasi mokykla. Jūs dirbate tikrai prasmingą darbą.

Padėkos pobūvis. Klebonas ir Parapijos taryba šeštad. gruodžio 7 d. 4 val. p.p. Parapijos salėn sukviėt Liet. Parapijai dirbančius prieškalėdiniam pobūviui. Susirinko apie 60 asmenų - visi savi, kaip viena šeima.

Parapijos tarybos vice-pirm. V. Baltutis tarė žodį: Klebonui kun. J. Petraičiui, Stulpui - apie kurį sukasi

visa Parapija, padėjo ir įteikė dovanėlę, padėjo ir visiems, kurie, kaip bitelės savo darbais užpildė Parapijos korį. Jis labai gražiai papuošė vakarą iš mūsų aktualijų supindamas švelnius ir labai taikius anekdotėlius - buvo smagus, nuoširdu juoką sukeliantis prasiblaškytas. Klebonas kun. J. Petraitis padėjo visiems sukviestiems už visų metų darbus Liet. Parapijoje. Ap. vald. pirm. J. Stačiūnas dėkojo Klebonui ir Parapijos tarybai už didelius vertingus darbus mūsų Tėvynei, sveikino Kalėdų progą. Bažnytinio šv. Kazimiero ir Lituania chorų vardu sveikino Kalėdų ir Naujų Metų progą abiejų chorų administratorius V. Opulskis.

Parapijos tarybos sekretorius A. Kubilius Keston College daugiametis kasininkas padėjo kun. J. Petraičiui ir Bendruomenei už paramą Keston Colleg'ui, kuris šiuo metu valdybos sprendimu Adelaidėje užsidarė. Colleg'as jaučiasi savo užduotį atlikęs, kadangi Tikėjimas Sovietų pavergtuose kraštuose atgavo laisvę. Keston Colleg'as yra daug prisidėjęs prie lietuvių sąžinės laisvės kalinių išgarsinimo pasaulyje.

Nuotaikingame klegesio dar pasiūnekėta ir vėl į namučius su ryžtu kitais metais vėl rinkti darbų medutį ir kaip nors susemti naują jauną spiečių mūsų Liet. Parapijos avilyn.

Esame dėkingi Klebonui kun. J. Petraičiui ir Parapijos tarybai.

Ukrainiečių demonstracija įvyko gruodžio 8 d. Peace parke. Jos tikslas paremti tautinio referendumo sprendimą už Ukrainos nepriklausomybę. Lietuviai gražiai pasirodė su didelėm lietuviškom vėliavom, jų tarpe ir mūsų Klebonas ir Ap. vald. pirmininkas, ir su mažutėm vėliavėlėm skaitlingai dalyvaudami. Turėdami Nepriklausomybę, padedame kovojantiems dėl jos.

Ukrainiečiai beveik visą valandą turėjo religines apeigas - pamaldas su 4-riais kunigais giedoriais ir chorą. Opaskui sekė entuziastiškos kaikurių senatorių kalbos ir lietuvių - J. Stačiūnas, latvių, estų ir baltarusių sveikinimai; ukrainiečių prašymai pripažinti Ukrainos Nepriklausomybę.

Mes jau turime Nepriklausomybę ir Ji visų pripažinta. Tik dėkokime Dievui.

S.P.

CONTAL TRAVEL PTY. LTD.

Ieškomas Tarnautojas/a (Consultant), norintis dirbti, nepilnu laiku, keliavimo biure - tvarkyti keliones ir siuntinius į Lietuvą. Turi mokėti rusiškai rašyti ir kalbėti.

Prašome kreiptis raštu: Les Majcher, Contal Travel Pty. Ltd., 10A City Place, Sunshine, Vic. 3020.

Adelaidės Lietuvių parengimų kalendorius 1992 metams

Sausis

11 d. (šešt.) ALS privatus parengimas
19 d. (sekm.) Baltijos Diena (Christie Beach) rengia Caritas Inc.

Vasaris

1 d. (šešt.) Sporto klubo iešminė
9 d. (sekm.) Metinis „Ramovėnų“ susirinkimas
14 d. (penkt.) ALB valdybos parengimas
16 d. (sekm.) Vasario 16 Dienos minėjimas
22 d. (šešt.) Rezervuota ALB valdybai
23 d. (sekm.) Rezervuota ALB valdybai
29 d. (šešt.) Užgavėnių balius LKC

Kovas

1 d. (sekm.) Rezervuota ALB valdybai
7 d. (šešt.) Rezervuota ALB valdybai
8 d. (sekm.) Rezervuota ALB valdybai
14 d. (šešt.) Rezervuota ALB valdybai
15 d. (sekm.) Rezervuota ALB valdybai
21 d. (šešt.) Pensininkų iešminė
28 d. (šešt.) Privatus parengimas

Balandis

9 d. (šešt.) Pensininkų klubo metinis susirinkimas
25 d. (šešt.) „Ramovėnų“ iešminė
26 d. (sekm.) ALB metinis susirinkimas

Gegužis

2 d. (šešt.) „Zilvino“ tautinių šokių grupės „Branda“ metinis balius
3 d. (sekm.) Šv. Marijos procesija Morialtoje
3 d. (sekm.) Sporto klubo metinis susirinkimas
10 d. (sekm.) Motinos Dienos minėjimas
16 d. (šešt.) Pensininkų klubo vakaronė
24 d. (sekm.) Popietė Lietuvos Bažnyčiai paremti LKC

Birželis

7 d. (sekm.) „Ramovėnų“ metinė šventė
14 d. (sekm.) Tremtinių minėjimas Baltų taryba
20 d. (šešt.) ALS Vardinių balius
28 d. (sekm.) „Sventadienio Balso“ popietė LKC

Liepa

4 d. (šešt.) ALB valdybos parengimas
12 d. (sekm.) „Ramovėnų“ parengimas
19 d. (sekm.) „Lituania“ choro popietė

Rugpjūtis

1 d. (šešt.) Pensininkų klubo vakaronė
9 d. (sekm.) ALS metinis susirinkimas
30 d. (sekm.) Caritas Inc. metinis susirinkimas LKC

Rugsėjis

5 d. (šešt.) Talentų vakaras LKC
6 d. (sekm.) Tautos šventės minėjimas
27 d. (sekm.) Moterų Sekcijos metinis susirinkimas

Spalis

3 d. (šešt.) Pensininkų klubo vakaronė
10 d. (šešt.) ALS Metinis balius
25 d. (sekm.) Sporto klubo „Vytis“ Sporto diena
31 d. (šešt.) Literatūros ir Dainos vakaras LKC

Lapkritis

1 d. (sekm.) Kapinių lankymas
14 d. (šešt.) Pensininkų klubo iešminė
21 d. (šešt.) Kristaus Valdovo šventė LKC
22 d. (sekm.) Kristaus Valdovo šventė LKC
29 d. (sekm.) Kariuomenės šventės minėjimas

Gruodis

6 d. (sekm.) Liet. Mokyklos mokslo metų užbai gimas LKC
10 d. (ketv.) Pensininkų klubo Eglutė
13 d. (sekm.) Sporto klubo informacinis susirinkimas
19 d. (šešt.) „Lituania“ choro koncertas
24 d. (ketv.) Šventos Kūčios LKC
31 d. (ketv.) Naujų Metų baliu LN

„Tėviškės Aidų“ aukotojų sąrašas gruodžio mėn. 1991 m.

Mrs. E. Guiga \$120. T. Kesminas \$70. Mrs. Ina Kunčiūnas \$51 A.A. Stefanijos Špokevičienės 3-jų metų sukakties progą. B. Grinskis, N.Z. \$25. V. Leitonas \$30. Po \$20 aukoto: Mrs. E. Eskirtas, V&E Urmelis. A. Linge \$15. Po \$10 aukoto: Mrs. O. Alekna, Mrs. Ieva Andrikonis, J. Beinoravičius, A. Kildišas, V. Mikelaitis, P. Morkūnas, V.

Pažereckas. Po \$5 aukoto: S. Domkus, M. Kaitinis, E. Karabevičius, J. Pinčius, Mrs. J. Šėkas, J. Svėrebas.

Visi paminėti asmenys yra pilnai užsimokėję prenumeratas ir šios sumos yra auka laikraščiu. Federacijos valdyba nuoširdžiai dėkoja „Tėviškės Aidų“ rėmėjams už paramą.

„Tėviškės Aidų“ administracija

IS MŪSŲ PARAPIJŲ

Melbournas

Gyvojo Rožančius Brolija vasario mėnesį meldžiasi už Lietuvą, kad visi vieningai dirbtų Tėvynės gerovei.

Parapijos išlaikymui iki XII.24 bendra suma auکوjo: \$200 E. Surnienė, \$100 R. Urmonas, \$90 J.&P. Mičiuliai, po \$80 J. Launikonis, Zdanavičius; po \$60 K.&D. Lynikas, R.K. Rakūnas; po \$50 O. Aleknienė, L. Bučelis, Šmitas; po \$40 Erminienė, E. Sidlauskas; \$35 E. Markonienė, \$30 A.&E. Rahdon, po \$25 Be pavardės iš Eltham, J.&B. Tamošiūnai, V. Vaitiekūnienė; po \$20 R. Dranginis, V.&G. Gabrilaitis, R. Jurevičius, Kymantai, S. Verkys, M. Zagarn. Visiems auکوjusiem ir kartu prisiuntusiems „Tėviškės

Aidų“ prenumeratas nuoširdžiai dėkoju - kun. Pr. Dauknys.

Onutė ir Jūratė Mioldažytės Skautų Džiugo Tunto stovyklai padovanojo du naujus miegmaišius. Tunto vadovybė joms nuoširdžiai dėkoja.

Mūsų Parapijos Sekmadienio mokykla atostogauja iki Vasario 16-tos minėjimo. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę ar sulauksime mokslo metams daugiau mokinių? Mokykloje yra daug laisvų vietų, turime labai gerus mokytojus.

Stasio Ramanausko mirites keturnedėlio atminimui šv. Mišios už jo vėlę Lietuvos Kankinių koplyčioje Lietuvių Namuose vasario 8 d. šeštadienį 2 val. Užprašė Vitas Sukevičius.

Kultūrinė veiklos paroda

ALB Kultūros Taryba, vadovaujama D. Baltutienės, bendradarbiaujant Melbourno „Museum of Victoria“ administracijai, ruošia lietuvių kultūrinės veiklos parodą.

Parodos ekspozicija, kurios rubrika „From amber shores to golden wattles“ atspindės lietuvių gyvenančių Viktorijos valstijoje, atvykusių į Australiją prieš 40 metų pasiekimus, įvairiose kultūrinėse srityse.

Parodą atidarys Viktorijos kultūros ministras (Minister for the Arts) Jim Kennan, Lietuvos Respublikos Garbės konsulas iš Canberą dr. Algis Kabaila.

Iškilmingas parodos atidarymas su vaisėmis ir programėle, įvyks š.m. vasario mėn. 15 d. 14 val. Melbourno „Museum of Victoria“ patalpose, 328 Swanston Street.

Į parodos atidarymo ceremoniją žmonių skaičius ribotas. Pakvietimai bus įteikti tik mūsų svečiams nelietuviams. Visus, norinčius dalyvauti parodos atidarymo iškilinėse, prašome įsigyti pakvietimus iš anksto, pas A.

DĖMESIO MOKINIAMS

Kurie šiais metais lankys lituanistinius kursus V.S.L. (Victorian School of Languages), ir dar nėra užsiregistravę, prašome tai padaryti prisitatan University High School, Storey St. Parkville, vasario 1 d., šeštadienį, 9 val. ryto.

Laukiame ir naujų mokinių, be kurių neturėsime užtenkamo skaičiaus, kad toliau galėtum veikti dvi lietuvių kalbos klases. Svarbu išlaikyti bent tas dvi klases, nes praradus vieną iš jų, ji daugiau nebebus atstatoma.

Kas pažįstate norinčių lietuvių kalbos pasimokyti, paraginkite juos vasario 1 d. užsiregistruoti.

I.Arienė, Tel. 850 7248

Baltrukonienę, telef. 803 4292, įmokant \$5 auką.

Pakvietimus galima bus atsiimti š.m. vasario 2 ir vasario 9 d. Lietuvių Namuose, pas A. Baltrukonienę arba D. Baltutienę.

Primename, kad parodos ekspozicija veiks du mėnesius. Maloniai kviečiame visus tautiečius apsilankyti.

Jadvyga Mulevičienė

Telšiuose jau antri metai per 400 moksleivių mokosi katalikiškoje vidurinėje mokykloje. Pernai ši mokykla į gyvenimą išlydėjo 15 abiturientų, iš kurių 10 tapo aukštųjų mokyklų studentais. Mokykloje didesnis dėmesys skiriamas krikščioniškam asmenybės ugdymui, dėstomieji dalykai pateikiami remiantis krikščioniškuoju mokymu bei artimo meilės dvasia. Mokykloje veikia skautų ir ateitininkų organizacijos, čia vyksta Žemaitijos ateitininkų susibūrimai ir susitikimai su žymiais Lietuvos ir išeivijos dvasininkais, menininkais bei pedagogais. Reikia tikėtis, kad katalikiškos vidurinės mokyklos palaipsniškai kursis ir kituose Lietuvos miestuose.

Dėl maisto produktų trūkumo, Estijos vyriausybė paskelbė išimties stovį. Speciali komisija kontroliuos maisto produktų gamybą ir paskirstymą.

Japonija turi technologiją ir plutonijų atominių ginklų gamybai, jei valdžia nutartų juos gaminti.

San Salvadore pasibaigė 10 metų užsitęsęs partizaninis karas, kurį vedė marksistų revoliucionieriai su pagalba Maskvos ir Kūbos diktatorių.

Melbourno „Dainos Sambūrio“ 1992 m. kalendorius

1. Vasario mėn. 8 d. 12 val. dienos (šeštad.) choro gegužinė p.p. Prašmutų sodyboje: 7 Embankment Grove, Chelsea. (Mel. 93, B12). Užkandžiai bus parūpinta. Gėrimais prašome apsirūpinti patys. Prašome pranešti pirm. B. Staugaitienei ar dalyvausite iki vasario mėn. 6 d. Telef. 878 5631.
2. Vasario mėn. 12 d. - repeticija 1991 m. choristams (pasiruošimui Vasario 16 d. minėjimui).
3. Vasario mėn. 16 d. - dalyvaujame Vasario 16 d. minėjime.
4. Vasario mėn. 19 d. - repeticija, esantiems ir naujiems choristams.
5. Vasario mėn. 23 d. - pietūs (ruošia J. Žalkauskienės grupė).
6. Balandžio mėn. 12 d. - pietūs.
7. Gegužės mėn. 24 d. (sekm.) - Pabaltiečių koncertas.
8. Birželio mėn. 14 d. - pietūs.
9. Rugpiūčio mėn. 9 d. - pietūs.
10. Spalio mėn. 4 d. - pietūs.
11. Lapkričio mėn. 29 d. - pietūs.
12. Gruodžio mėn. 6 d. - Sambūrio Metinis koncertas.
13. Gruodžio mėn. gale - XVII Lietuvių Dienos Sydnejuje.

Melb. „Dainos Sambūrio“ valdyba

Pavykęs pobūvis

Kiekvienas lietuviškas rengimas pareikalauja daug darbo ir pasiaukojimo, tuo labiau kada reikia pavaišinti 110 asmenų. Š.m. prieš kalėdinis pobūvis įvyko Geelonge gruodžio 7 d. Lietuvių Namuose.

S-gos klubo pirmininkas J. Gailius pasveikino atsilankiusius, palinkėjo sėkmės su artėjančiom šventėms ir Birutei Liebich sukalbėjus malda, prasidėjo švediško stalo vaisės.

Šeiminkės susilaukė daug gražių komplimentų dėl kulinarijų gabumų ir stalų papuošimo, tai nuopelnas Irmgardai Gailiuvienei, Volodkienei, Marijai Manikauskienei ir Terry Gailius.

Prisisotinus, kad net šonkauliai braška, vaikai susirinko scenoje sutikti Kalėdų Senelį. Skambant varpeliui atskubėjo

pasiramsčiuodamas ir Kalėdų Senelis.

Apžiūrėjęs tokį didelį būrį gražaus jaunimėlio ir dar su tautiniais rūbais, Senelis sutiko išklausti programėlę. Jaunių tautinių šokių grupė vadovaujama Birutės Liebich grakščiai pašoko tris šokius ir susilaukė daug daug katučių iš vakaro dalyvių.

Gal būt ilgiausiai užtruko, tai vaikams dovanėlių išdalinimas, kur kiekvienas tėvelis norėjo pasidaryti nuotrauką prisiminimui, juk tai pirmos Kalėdos laisvoje Lietuvoje.

Gal būt nenusikalsiu išreikšdamas visą padėką G.L. S-gos klubo valdybai, šeiminkėms, programos vadovei, ir visoms mamytėms su tėveliais atvykusiems pabendrauti ir padedant surinkti indus nuo stalų.

Kalėdų Senelis.

PADEKA

Mirus A. † A. Mylimam broliui
Pranui Mikuličiui (Pran Mikus)

nuoširdžią padėką reiškiam ALB Melbourno Kultūros tarybai, Antanui Laukaičiui ir Leonui Baltrunui už užuojautas ir straipsnius skaudžią netekties valandą.

Liūdi sesuo, švogėris,
Jadvyga ir Pranas Mulevičiai

Geelongo Lietuvių Bendruomenės namų istorija

Atsakome į „MP“ Nr. 47 iš 11.25 d. str. „Susirinkimas Geelonge“. Geelongo lietuvių sąjungos valdybos, (o turtas turi vadintis Lietuvių namai, bet ne kitais vardais ar pavadinimais ir, kad skaitytojui būtų aiškiau trumpai aprašome Geelongo Lietuvių Bendruomenės namų istoriją:

1954 m. ant turimų Bell Park sklypų neleidžiama bendruomenės namams statyti, jie parduodami ir perkami kiti du Douro St. Nr. 14 ir 15. Žinoma buvo ir protestuojančių, bei spaudoje pasisakančių Lietuvių Bendruomenės namų reikalingumą. Po visų rūpesčių, pastangų ir vargų 1954 metais birželio 17 d. Sveikatos Departamentas, Melbourne atsiuntė J.Pelenausko vardu leidimą, nes jis padarė ir Liet. Bendr. namo projektą kartu su Vyt. Vaitkum ir tais pačiais metais rugsėjo 23 d. šeštadienį pradėta Lietuvių Bendruomenės namų statybos darbai. Lietuviai aukojo ir dirbo, išdirbta 3850 talkos valandų ir jau 1957 metais sausio 13 d. lietuvių bendruomenės namuose įvyko visuotinis bendruomenės susirinkimas, nebuvo tuomet net kėdžių ir t.t., dalyvavo 55 asmenys.

Taip atėjo 1969-ieji metai jie buvo turtingi kultūriniais parengimais, kaip ir visi praėjusieji. Antras svarbus tais metais užsimojimas, pareikalavęs daug pinigų ir darbo, tai Lietuvių Bendruomenės namų praplėtimas, patobulinimas, kuris jau buvo pradėtas planuoti prieš pora metų. Buvo tikėtasi, kad su jų praplėtimu, prasiplys ir kultūrinis bei bendruomeninis sugyvenimas. Tačiau išėjo priešingai. Sudarytas statybos komitetas pradėjo vadintis skambiu vardu „Namų Taryba“ ir savintis bendruomenės turto valdymą. Geelongiškiai įžiūrėjo tame, kad statybos komitetas peržengė jam pavestas teises, kiti pradėjo įtarti savanaudiškumą. Susirinkimuose buvo ginčijamasi. „Tėviškės Aidai“ 29.7.69.

To viso pasėkoje skilo bendruomenė. Draugai virto priešais, įsivyravo vieni kitiems nepasitikėjimas. Per 20 metų vykęs gražus bendruomenės kultūringas sugyvenimas, buvo pažeistas ilgiems ateities metams. 1969 m. Sausio 27 d. „M.P.“ Nr. 3 korespondencijoje „Geelongo Lietuvių namų taryba“ tas susirinkimas tendencingai aprašytas. Ten kalbama apie nesamą „Lithuanian Ass.“ ir „Namų Taryba“, kas susirinkime iš viso nebuvo net minėtas korespondentas pasirašė. (Buvęs). Nežiūrint pirmųjų nesklaidumų Statybos komitetas ėmėsi darbo, rinko aukas, tautiečiai duosniai davė grynais ar pasižadėjo duoti vėliau ar paskolinti. Prie jų statybos talkos būdu dirbo 141 lietuvis ir į ukrainietis. Viso dirbta 7859 val. 1970 m. Be kitų reikalų,

teko daug sugaišti besiaiškinant su grupe geelongiškių, jau anksčiau minėtu ir pasivadinsi „Namų Taryba“ vėliau „Lithuanian Ass.“ Ji viską darė, kad Lietuvių Bendruomenės namus įteisinti savo t.y. „Ass.“ vardu. Surašė ir įstatus, atspausdino pareiškimų formas įnoti. Tačiau nedaug geelongiškių tesuviliojo gražiais „Ass.“ pažadais.

Nežiūrint daugumos lietuvių pritarimo kad Lietuvių Bendruomenės namai išliktų bendruomenės nuosavybė, Apylinkės Valdybai, daugiausia pirm. Alg. Jomantui teko aiškintis su advokatu ir Fidely Trust. Čia sužinota, kad Lietuvių Bendruomenės namų dokumentų sudaryme niekas nepadaryta, nors per 11 metų buvo tvirtinama, kad viskas tvarkoje. Lietuvių Geelongo Bendruomenės namai buvo įteisinti 1970 m. spalio 4 d.

1971 m. buvęs statybos komitetas atsistatydino ir persitvarkė į Lietuvių Sąjungą, tačiau tos sąjungos valdyba vis dar nesiliovė trukdyti Apylinkės valdybos darbui. Ji skundė valdybą Krašto Valdybai,

trukdė susirinkimų eigą. Buvęs statybos komiteto kasininkas neleido patikrinti kasą. Nežiūrint tų visų bereikalingų trukdymų, kas pareikalavo nemažai laiko, valdyba sugebėjo atlikti įsipareigojimus bendruomenei. (Geelongo Lietuvių Bendruomenės Kronika 1948-1978 m.)

Turime priminti Geelongo lietuvių sąjungos valdybai, kad tokie rašinėjimai mums šiandieną nereikalingi, kurie tik kelia užgyjančias žaizdas mūsų Geelongo lietuvių bendruomenės gyventojų tarpe. Pasisakoma per mūsų bendruomenės visuotinius susirinkimus, o ne viešojo spaudoje. Australijos Lietuvių Geelongo bendruomenė visą savo judumą ir nejudamą turtą pati valdo per savo išrinktą 9 asmenų valdybą ir yra ne politinė visuomeninė organizacija lietuvių esančių Geelonge ir apylinkėse, o turtas užregistruotas kaip minėjome Australijos Lietuvių Geelongo Bendruomenės vardu.

Australijos Lietuvių Geelongo Bendruomenės valdyba

PERTHAS

A. † A. Viktoras Valaitis

Savanoris-kūrėjas Viktoras Valaitis vos sulaukęs 73-ji Mūsų Kariuomenės atkūrimo sukaktį, numirė lapkričio 23 d.

Negailestingoji mirtis nežiūri kas tu esi savanoris, kūrėjas ar kas kitas, ji visus pakerta ir pasiima. Štai vienas žymus mūsų tautietis su pilna tėvynės meile savo širdyje ir sieloje iš Perth'o lietuvių bendruomenės iškeliavo į amžiną poilsį,

Viktoras Valaitis 91-ųjų metų amžiaus, kilmės Suvalkietis gimė 1900 m. liepos mėnesį 7 dieną. Sakiu apsk. Sakių valsčiuje. Viktoras ne buvo aukšto mokslo žmogus, buvo baigęs pradžios mokyklą. Turėdamas 18 metų Viktoras stojo į savanorių- kūrėjų eiles ir jis kovojo su bolševikais ir lenkais už tautos ir tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Buvo apdovanuotas Laisvės Kovų medaliais. Vėliau prisijungė prie Lietuvos kariuomenės ir ištarnavo kariuomenėje iki 26 metų. Iš kariuomenės išėjo viršilos laipsniu ir stojo į pasienio policiją ir tarnavo Klaipėdos krašte iki 1940 m. birželio 15 dienos. 1941 metais, vokiečiam okupavus Lietuvą, Viktoras stojo į viešą policiją ir jis tarnavo iki 1944 m. Antra kartą, kai veržėsi Sovietai į Lietuvą V. Valaitis pasitraukė į Vokietiją jis per karą buvo civilis, dirbo paprastą darbą.

Po karo emigravo į Australiją. Čia atvykęs į Vakarų Australiją Viktoras su savo žmona Ona Valaitienė ilgą laiką gyveno provincijoje Albany. Vėliau, atsikėlė į Perth'ą ir gyveno Victorijos Parke, kol Viktoras prarado savo akis. Vėliau buvo patalpintas į Aklųjų Institutą ir Institute išgyveno iki savo mirties.

V. Valaitis ir jo žmona Ona, Perth'o lietuvių bendruomenei buvo labai aktyvus. Tad visa bendruomenė liūdi praradus tokius asmenys. Lapkričio 26 dieną, kun. dr. A. Savickis ir nemažas būrys mūsų tautiečių palydėjo Velionį į Amžiną poilsį. Velionis palaidotas Karrakatta kapinėse.

Išsėkis Viktorai parinktoje Australijos žemėlėje. Lai ji būna tau miela per amžius.

Balys Steckis

Lietuvių Skautų Sąjungos Tarybos suvažiavimo sveikinimas

Lietuvos Skautų Sąjungos sesėms ir broliams

Lietuvių Skautų Sąjungos Taryba, suvažiavusi 1991 m. lapkričio mėn., Lietuvių Centre, Lemont, IL, aptarė LSS veiklos gaires ir suteikė nurodymus Pirmijai. Šia svarbia proga LSS Taryba sveikina Lietuvos Skautų Sąjungos vadovybę ir brolius - seses skautus-es. Linkime jums, vadovaujantis skautų įstatais, augti - stiprėti ir vieningai dirbti Lietuvos jaunimui, stengiantis įdiegti jiems Dievo, Tėvynės ir Artimo idealus!

Po pirmųjų skautiškų apsilankymų pas vieni kitus, ruošiamės visu būriu sugrįžti Tėvynėn 1992 m. vasarą. Tai bus skautijos vadovų pirmoji kelionė, rengiantis 1993-ųjų metų jubiliejui. Jubiliejaus proga išseivijos skautų trys generacijos sugrįš į protėvių žemę. Jų skautiškas uniformas visą laiką puošia tautinės trispalvės, nors daugumos gimtinės yra įvairiuose keturių kontinentų kraštuose.

Tikime, mūsų susitikimai nuties kelius tampresniam bendravimui tarp išseivijos ir Lietuvos skautų-čių. Iki malonaus susitikimo mūsų brangioje protėvių žemėje, kai vėl po daugelio dešimtmečių būsimė viena, skautiškai lietuviška šeima.

Budimel!

Lietuvių Skautų Sąjungos Taryba

Sigitas Miknaitis,

LSS Tarybos pirmininkas

233 Coe Road, Clarendon Hill, IL. 60514 USA

Mieli lietuviai - Lietuvos išlaisvinimo talkininkai!

„Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto (VLIK) istorinis seimas įvykęs 1991 m. lapkričio 1-3d.d. oficialiai užskleidė VLIKO - Lietuvos laisvinimo, nepriklausomybės atstatymo ir politinių tautos interesų atstovavimo lapą.“

„Lietuva laisva - suvereninė valstybė; pasaulio valstybių, tarptautinių konferencijų ir sąjungų pripažinta; kurianti savo politinį, socialinį, ir ekonominį atstatymą.“

Taip VLIKas savo atsišaukime ELTOs specialioje laidoje Nr. 19 bylojo į mus.

Komunistinė santvarka ir okupacija sugriovė ir nualinio visa kas laisvėje gyvenant buvo sukurta.

Mūsų uždavinys dabar yra padėti Lietuvai atsikurti!

Tautos Fondas tęsdamas savo veiklą Lietuvos atstatymo srityje, kreipiasi į Jus, mieli tautiečiai, prašydamas paremti Lietuvos atstatymą didžiausia auka - auka Lietuvai.

Jau dabar gauti aukotojų

įsipareigojimai: Lietuvos Laisvės Iždo, Lietuvos atstatymo fondo, individualių fondų ir bendranaudėmis sutartimis padaro gerą ir realią pradžią Tautos Fondo darbų tęstinumui. Nesustabdykime gerai pradėto darbo Lietuvai.

Tautos fondas jau paskyrė per VLIKą \$200,000 Lietuvos diplomatinės Tarybos JAV informaciniam darbui paremti. Tai tik pradžia.

Lietuvos ūkio atstatymas, demokratinės institucijos ir krašto apsauga pareikalavus iš mūsų dar didesnių pastangų, negu iki šiol.

Ieškosime aukų Lietuvai ir privačiame šio krašto gyventojų sektoriuje.

Jei sugebėjome sukelti Lietuvos laisvinimo darbams virš \$6,000,000. - siekime bent \$10,000,000. - suma padėti Lietuvai atsistoti ant kojų.

Tad visi į Lietuvos atstatymo darbą!

Dr. Kazys Bobelis, Jurgis Valaitis, Aleksandras Vakselis

REMKIME AUSTRALIJOS LIETUVIŲ FONDA

nes jo tikslas yra:- Skatinti, remti ir puoselėti lietuvių tautinę kultūrą, mokslą, švietimą, meną ir kitas lietuvių apraiškas. Fondą stiprinsime ir jį ugdysime, jei įvairiomis progomis jam aukosime, stosime jo nariais ir nepamiršime jo surašydami testamentus. Testamentuose reikia įrašyti tiksliai angliškąjį Fondo pavadinimą ir adresą:

AUSTRALIAN LITHUANIAN FOUNDATION INC.
50 Errol Street, North Melbourne, Victoria.
Visą korespondenciją ir aukas prašome siųsti adresu:
P.O. Box 11, North Melbourne. Vic. 3051
A.L. Fondo Valdyba.